

راهبردها و مأموریت‌های ابلاغی ولی‌امر به حوزویان

گفت‌وگو با معاون تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه

معاون تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه گفت: حوزه‌ها و مدارس علمیه، کانون تربیت عالمان ربانی، مجاهد، کارآمد و راهبر» است. امام خامنه‌ای در دیدار جمعی از مدیران، شُدرسان و طلاب حوزه‌های علمیه، «هدایت فکری و دینی»، «هدایت سیاسی و بصیرت‌افزایی» و «راهنمایی و حضور در عرصه خدمات اجتماعی» را سه وظیفه عمده روحانیت برشمردند و تأکید کردند: «طلاب باید با کسب صلاحیت‌ها و آگاهی‌های لازم، در دنیای متفاوت امروز، خود را برای ایفای مسئولیت‌های تعیین‌کننده در جامعه آماده کنند.»

خبرگزاری حوزه، برای تبیین و تحلیل بیانات رهبر فرزانه انقلاب اسلامی و نیز مأموریت‌های طلاب حوزه‌های علمیه، با حجت‌الاسلام والمسلمین عالم‌زاده‌نوری معاون تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه به گفت‌وگو نشست‌سته است که ماحصل آن را در ادامه می‌خوانید.

اسلامی ایرانی پیشرفت، تشکیل حلقه‌های میانی در حوزه و مدارس علمیه؛ نکته ششم: اجرای پوشش‌های عمومی و اختصاصی و توجه به نتایج تحلیلی پوشش‌ها؛

نکته هفتم: برنامه‌ریزی و اقدام لازم جهت ارتقای سطح بصیرتی، روحیه انقلابی و قدرت تحلیل سیاسی و آگاهی اجتماعی طلاب و روحانیون؛ نکته هشتم: تعمیق آداب اجتماعی و اخلاق معاشرت اجتماعی طلاب و روحانیون؛

• تربیت در ضمن فعالیت‌های اجتماعی

بر اساس رهنمودها و مطالبات رهبر معظم انقلاب، «تربیت در گام دوم انقلاب» با تربیت در گام پیشین متفاوت است و بیانیه گام دوم، بر ورود سازمان‌دهی‌شده جوانان به میدان نقش‌آفرینی در عرصه‌های مورد نیاز انقلاب و شبکه‌سازی گروه‌های خودجوش در موضوعات مختلف تأکید دارد. بی‌شک حوزه علمیه، باید زمینه تحقق این مطالبه و الگوی نقش‌آفرینی طلبه نوجوان و جوان را آماده سازد. امام علی علیه السلام فرموده‌اند: «وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ تَكُنْ مِنْ أَهْلِهِ»؛ یعنی امر به معروف (احساس مسئولیت نسبت به جامعه، تلاش برای اصلاح محیط پیرامون و واکنش نسبت به خوبی‌ها و بدی‌ها) صرفاً یک خدمت اجتماعی نیست؛ بلکه پیش از آن و بیش از آنکه برای دیگران مفید باشد، به‌عنوان یک برنامه تربیتی اسلام برای خود شخص سودمند است.

به شهادت تجربه، طلبه‌ای که در دوران طلبگی به محیط پیرامون خود واکنش نشان می‌دهد و مشق احساس مسئولیت اجتماعی می‌کند، هم جامع‌تر و بانشاط‌تر بار می‌آید، هم در روابط اجتماعی توانا‌تر می‌گردد و احساس کارآمدی بیشتری می‌کند، هم ماندگاری بیشتری در حوزه دارد و در مقابل عوامل مخالف، استقامت بیشتری می‌ورزد و هم اگر تحت نظر اساتید از آسیب‌ها محفوظ ماند، در درس و بحث حوزوی انگیزه‌مندتر و موفق‌تر می‌گردد.

• رسالت اجتماعی و هویت طلبگی

مهم‌ترین شاخص و مؤلفه برای هویت حوزه و طلبه، «کارآمدی» است. اگر حوزه و طلبه بتواند در تأمین سعادت دنیا و آخرت جامعه، نقش‌آفرین و اثرگذار باشد، از هویت زنده و پویایی برخوردار است و اگر در مناسبات اجتماعی یا پشتیبانی از حکومت اسلامی و اداره جامعه و پیشبرد اهداف انقلاب، کنج عزلت برگزیند یا اثرگذاری و کارآمدی خود را از دست بدهد یا به حداقل‌ها اکتفا کند، دچار بحران هویت خواهد شد. رسالت‌مندی و نقش‌آفرینی طلبه در آغاز طلبگی، مشق اثرگذاری و کارآمدی است که او را در ادامه برای ایفای نقش مؤثر در جامعه آماده می‌سازد. رهبر انقلاب اسلامی، در بیان لزوم ایجاد حرکت عمومی فرمودند: «هرجایی که مسئولان کشور، توانایی‌های مردم را شناختند و به‌کار گرفتند، ما موفق شدیم. هر جایی که ناکامی هست، به‌خاطر این است که ما نتوانستیم، حضور مردم را در آن عرصه تأمین کنیم.» «در کشور ما ستین تحرک و شور جوانی پایین آمده‌است؛ یعنی نوجوان ۱۳ساله، ۱۴ساله، ۱۵ساله، همان کاری را می‌کند، همان چیزی را می‌بیند، همان هدفی را دنبال می‌کند، همان روحیه و نیرویی را خرج می‌کند که در جاهای دیگر از یک جوان ۲۰ساله، ۲۲ساله، ۲۵ساله توقع می‌رفت. در کشور ما، سطح حرکت، سطح شورآفرینی، سطح پیشرانی به نوجوانان رسیده است. این خصوصیت کشور ماست. نوجوان امروزی که در سن شانزده، هفده‌سالگی است و دبیرستان می‌رود،

• حوزه‌های علمیه کانون «تربیت عالمان ربانی مجاهد»

حوزه‌ها و مدارس علمیه، کانون «تربیت عالمان ربانی، مجاهد، کارآمد و راهبر» است و طلبه در دوران رشد و تحصیل، متناسب با رسالت صنفی و مأموریت اجتماعی خود جهت اقامه دین خدا، علاوه بر تحصیل علوم اسلامی و کسب کمالات اخلاقی فردی، باید به دو کمال زیر متحلی و مجهر گردد: کمال اول، فضیلت دغدغه‌مندی، رسالت‌مداری، مأموریت‌گرایی و احساس مسئولیت نسبت به محیط پیرامونی و کمال دوم، دانش، انگیزه، مهارت و توان کار جمعی و تشکیلاتی که در اوج خود، به قدرت راهبری و مدیریت می‌رسد. نظام تربیتی مدارس علمیه، باید این ویژگی‌ها را در جان طلبه نهادینه سازد و او را برای نقش‌آفرینی و اثرگذاری در جامعه آماده کند.

مدرسه علمیه به‌عنوان نهاد تربیت و تعالی طلبه، می‌بایست مختصاتی در تراز انقلاب اسلامی و در مسیر دستیابی به اقامه دین و پدید آوردن تمدن اسلامی داشته باشد. یکی از این مختصات، احساس مسئولیت اجتماعی، اهتمام به امور مسلمین، کسب صلاحیت‌ها، آگاهی‌ها و مهارت‌های متناسب با مسئولیت‌های خطیر حوزوی و نیز مسئولیت‌پذیری و ایفای نقش راهبری در عرصه‌های تربیتی، معرفتی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است؛ بنابراین اگر مدرسه علمیه بتواند، اقدامات مؤثری در این جهت داشته باشد، به‌عنوان یک «پایگاه رسالت اجتماعی» و «میدان تمرین مسئولیت‌پذیری و دغدغه‌مندی» کارکرد تربیتی مؤثرتر و منزلتی والا‌تر و نقشی اثرگذارتر در جامعه اسلامی خواهد داشت. مدرسه علمیه فراتر از یک واحد آموزشی صرف، به‌عنوان یک «پایگاه رسالت اجتماعی» است. توجه به «رسالت اجتماعی طلاب» در اسناد بالادستی و مصوبات ابلاغی در رابطه با تهذیب و تربیت، مورد تأکید قرار گرفته است. برای بیان چرایی، ضرورت و فواید این موضوع، باید به چند نکته توجه شود. نکته اول: ایجاد زمینه برای ایفای مسئولیت اجتماعی با رعایت اصول اخلاقی و شئون حوزوی؛ نکته دوم: توجه جذبی به اصل جدایی‌ناپذیری تهذیب و تربیت اخلاقی از فعالیت‌های حوزویان؛ نکته سوم: تقویت انجمن‌های طلبگی در عرصه تربیت و اخلاق در مدارس و مراکز آموزشی، تحت اشراف اساتید برجسته؛ نکته چهارم: ایجاد حلقه‌های تهذیبی و تربیتی در مدارس کشور؛ نکته پنجم: برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های مرتبط با بیانیه گام دوم و الگوی

در موارد بسیاری از آن زمان دوران جوانی امثال این حقیر تا ۲۵سالگی و ۲۶سالگی و شاید بعد از آن، امروز مسائل را بهتر می‌فهمد، بهتر تحلیل می‌کند؛ این خصوصیت کشور ماست.

دانش‌آموز را تشویق کنید به فعالیت‌های اجتماعی. ما کارهای اجتماعی زیادی الآن داریم؛ همین فعالیت‌هایی که در مساجد هست، همین کمک‌های مؤمنانه، همین جشن‌های خیابانی نیمه شعبان، عید غدیر و امثال این‌ها، این فعالیت‌های اجتماعی مربوط به سازندگی، راهیان‌نور، راهیان پیشرفت، یا همین جوانانی که می‌روند روستاهای دوردست فعالیت می‌کنند؛ جوان را تشویق کنید به این‌چور فعالیت‌ها؛ این، او را کارآزموده می‌کند. به‌علاوه گروه‌های زیادی را هم در کشور باز می‌کنند. ما الآن نزدیک به هفده میلیون دانش‌آموز داریم؛ از این هفده میلیون، اقلًا هفت میلیون‌شان جوان و نوجوانی هستند که می‌توانند در میدان‌های مختلف نقش‌آفرینی کنند؛ از این نیرو حدّاکثر استفاده را باید بکنید تا کشور را پیش ببرید و کار را جلو ببرید.»

• مشارکت طلاب جوان در حل مسائل اجتماعی

مطابق نقشه راه ترسیم‌شده در بیانیه گام دوم، مشارکت طلاب جوان در حل مسائل اجتماعی و پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه متناسب با توان و میزان رشدشان ضروری است. در این خصوص وظایفی از جمله احساس مسئولیت طلبه نسبت به محیط پیرامونی و اهتمام به امور مسلمین، تربیت در میدان عمل واقعی، تربیت اجتماعی فرهنگی طلبه، تربیت جمعی و تشکیلاتی طلبه و بازارآفرینی هویت جمعی معنوی، تربیت سیاسی، انقلابی و تمدنی طلبه، خودسازی در مسیر جامعه‌سازی و تمدن‌سازی مطابق با بیانیه گام دوم، مشق اثرگذاری اجتماعی و کسب آمادگی برای نقش‌آفرینی فعال، حرکت به سوی راهبری امت برای اقامه دین خدا و مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام، مردم‌سازی تربیت و بهره‌گیری از مشارکت طلاب جوان، تقویت طلبه و مدرسه علمیه به‌عنوان یک موجود زنده، کنشگری، اثرگذار و دارای موضع و تأمین برخی از نیازهای جامعه، از جمله این وظایف است.

تربیت طلبه و دستیابی او به دو کمال پیش‌گفته صرفاً در کلاس درس حاصل نمی‌شود و مستلزم ورود در میدان عمل و عرصه کنش است. مدرسه علمیه باید فراتر از تأمین اهداف آموزشی حوزوی و تربیت اخلاقی و معنوی، کلاس‌های معرفتی و کارگاه‌های مهارتی مرتبط با رسالت اجتماعی و میدان رسالت‌مندی و ظرف کنشگری را درون مدرسه یا بیرون مدرسه برای طلبه فراهم کند و طلبه را به مشارکت فراخواند تا فرایند تربیت او با تمرین عملی کامل شود.

از سوی دیگر، رکن اساسی در نقش‌آفرینی‌های طلبه، قالب فعالیت‌های گروهی و تشکیلاتی است و مناسب‌ترین فضا برای ایفای نقش مسئولانه اجتماعی طلاب، تشکیل‌های طلبگی مانند: پایگاه بسیج مدرسه، هیأت مذهبی درون مدرسه، گروه جهادی و مانند آن است؛ بنابراین لازم است، در مدارس علمیه ظرف فعالیت‌های گروهی یعنی دست‌کم یک یا همه این شکل‌ها، برای تحقق وصف رسالت‌مندی، تأسیس و فعال گردد.

• سطوح و مراحل رسالت‌مندی طلاب

فعالیت‌های گروهی و تشکیلاتی طلاب در راستای رسالت اجتماعی

در چهار سطح یا مرحله انجام می‌پذیرد: فعالیت‌های درون‌مدرسه‌ای، فعالیت‌های برون‌مدرسه‌ای، فعالیت‌های بین‌مدرسه‌ای، فعالیت و ارائه خدمات اجتماعی در قالب شبکه بین مدارس، فعالیت‌های فرامدرسه‌ای از طریق تشکیل گروه‌ها و حلقه‌های میانی با هدف حل مسائل کشور و تأمین نیازهای نظام، انقلاب و تمدن اسلامی. از این میان، مرحله اول و دوم بیشتر دارای رویکرد تربیتی است که به‌مرور و با شیب ملایم تشدید و تکمیل می‌شود و عمدتاً توسط طلاب سطح یک انجام می‌گیرد و مرحله سوم و چهارم، بیشتر صبغه نقش‌آفرینی و خدمت اجتماعی دارد که عمدتاً به طلاب سطوح بالاتر توصیه می‌شود.

• ظرفیت‌های مرتبط با رسالت اجتماعی

علاوه بر فعالیت‌های جاری هیأت مدرسه، بسیج مدرسه، تشکل‌ها و گروه‌های جهادی که در برنامه جامع تهذیب مدرسه در نظر گرفته شده است، ظرفیت‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های دیگری وجود دارد که به‌عنوان میدان تمرین رسالت اجتماعی می‌توان از آن بهره گرفت؛ از جمله طرح پینتان و طرح حبل‌المتین که توسط معاونت تبلیغ اجرا می‌شود و ارتباط مدرسه علمیه را با ظرفیت‌های پیرامونی‌اش فعال می‌نماید. همچنین طرح مواکب ارتباط و گفت‌وگو، برگزاری اردوهای جامع تربیتی تابستانه، کانون فارغ‌التحصیلان مدرسه علمیه.

پایگاه رسالت اجتماعی وصف کل مدرسه است و ساختاری در عرض سایر ساختارهای درون مدرسه به‌شمار نمی‌رود. هرچند به‌لحاظ مدیریتی، مسئولیت این کار بر عهده معاون تهذیب مدرسه است. پایگاه رسالت اجتماعی، بستری هماهنگ، منسجم و پویا برای فعالیت تشکل‌های طلبگی مانند بسیج، هیأت، گروه‌های جهادی و... است. رسالت اجتماعی منحصر به فعالیت‌های تبلیغی نیست و هر نقش‌آفرینی مسئولانه اجتماعی اعم از تبلیغی معرفتی، فکری پژوهشی، مدیریتی و خدماتی را در بر می‌گیرد. پایگاه رسالت اجتماعی طلبه را در میدان واقعی جامعه به قیام لله، احساس مسئولیت و تلاش برای نقش‌آفرینی، تمرین و رشد می‌دهد. پایگاه رسالت اجتماعی، ظرفیتی برای برانگیختن، به جریان‌انداختن، به میدان‌آوردن و کنشگری اجتماعی طلاب است.

پایگاه رسالت اجتماعی واحد آموزشی را به‌عنوان یک عنصر پویا، متشکل و اثرگذار در جامعه به‌کار می‌اندازد و صرفاً توصیه به آحاد طلاب نیست. حضور رسالتی طلاب در پایگاه حتماً به‌شکل جمعی و در سازه‌های گروهی و با رویکرد تشکیلاتی است و این پایگاه، اراده‌های جمعی طلاب را در مسیر خدمات تبلیغی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی تجمع و بسیج می‌کند. موضوع رسالت اجتماعی، عهده‌دار تحقق راهبردهایی همچون «مردم‌سازی تربیت (مشارکت و حضور فعال طلاب در امر تربیت)»، «برون‌گرایی مدارس» (ایفای نقش اثرگذار مدارس علمیه در مناسبات اجتماعی) و پرورش طلاب در مقیاس «راهبر اجتماعی» در بستر برنامه جامع تربیتی می‌باشد. علاوه بر این، تشکیل شبکه‌های ارتباطی هم‌افزا میان تشکل‌های طلبگی و نیروی انسانی تربیت، از مسائل مربوط به رسالت اجتماعی است. تربیت اجتماعی طلبه در یک نظام مدّرج پلکانی و با شیب منطقی ملایم در چهار مرحله انجام می‌گیرد.

به‌همت سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی انجام شد

رونمایی از کتاب دوجلدی «کشف (فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های یمن)»

عنوان نسخه خطی در ۶۱۹ صفحه و جلد دوم آن، حاوی

۲۸۰ عنوان نسخه خطی در ۸۷۵ صفحه است.

کرومانی با تأکید بر اینکه فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی، کاری زمان‌بر و طاقت‌فرساست، تصریح کرد: ناخوانابودن بسیاری از متون این نسخه‌ها، نداشتن عنوان و نام مؤلف، به‌هم‌ریختگی شماره صفحات برخی از نسخه‌ها، جابه‌جایی صفحات و...، برخی از مشکلاتی است که در مسیر تنظیم این فهرست پشت سر گذاشتیم. وی افزود: به‌منظور تکمیل اطلاعات این نسخه‌های خطی و اطمینان از درستی اطلاعات، به بیش از ۲۰۰ منبع کتاب‌شناسی اعم از کتاب، مقالات، مجلات، دیگر نسخه‌های خطی و پایگاه‌های الکترونیکی، مراجعه کردم.

• اقدام ارزشمند و محققانه مؤلف اثر

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدصادق حسینی اشکوری، رئیس مجمع ذخایر اسلامی نیز در این مراسم، با اشاره به سابقه فعالیت‌های مؤلف کتاب کشف در حوزه فهرست‌نویسی، اظهار کرد: نگاه مؤلف در این اثر، نگاه یک محقق است و اگرچه کتاب در نگاه اول، برخی از اطلاعات همچون آرایه‌های ظاهری را ندارد؛ اما این

طی ۴ دهه، از دهه ۵۰ تا دهه ۸۰ میلادی تهیه شده است. کرومانی افزود: با همکاری میان وزارت فرهنگ جمهوری یمن و وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، یک نسخه از این مجموعه میکروفیلم‌ها، در سال ۱۳۷۹ در اختیار ایران قرار داده شد. با همکاری این دو وزارتخانه و کتابخانه آیت‌الله‌العظمی مرعشی نجفی رحمته‌الله، فهرستی از این میکروفیلم‌ها تهیه و همان سال در تهران منتشر شد. این فهرست پس از مدت کوتاهی در قم نیز تجدید چاپ شد.

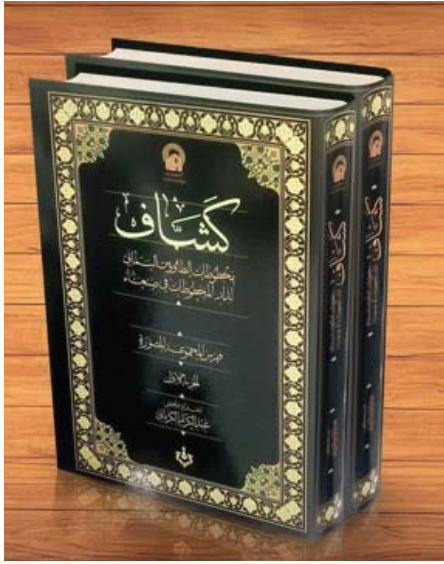
وی به برخی از ایرادات این فهرست و انگیزه خود برای تهیه فهرست جدیدی از این مجموعه میکروفیلم اشاره کرد و ادامه داد: کتاب کشف در دو بخش تنظیم شده است: بخش نخست شامل اطلاعات تفسیری و اساسی نسخه‌های خطی است. به هر عنوان نسخه، یک صفحه کامل اختصاص داده شده که در این صفحه، در یک جدول اطلاعات ریز نسخه و دو عکس از صفحات اول و آخر نسخه درج شده است.

این مؤلف با بیان اینکه کتاب دو جلدی کشف مشتمل بر ۱۰ فهرست است، گفت: جلد اول این اثر شامل ۳۱۴

سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، با همکاری دفتر نمایندگی این آستان مقدس در قم، از کتاب دوجلدی «کشف (فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های یمن)» به زبان عربی، در این شهر مقدس رونمایی کرد.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، این مراسم رونمایی با حضور جمعی از پژوهشگران و فعالان حوزه نسخه‌های خطی، ۷ بهمن، در محل دفتر نمایندگی آستان قدس رضوی در قم برگزار شد. در این مراسم، عبدالکریم کرومانی، مؤلف کتاب کشف گفت: طاووس یمانی، یک عنوان کلی و مشتمل بر چند مجموعه نسخه خطی است که در دارالمخطوطات صنعاء در کشور یمن نگهداری می‌شود. یکی از این مجموعه‌ها به‌صورت میکروفیلم و مجموعه دیگری نیز به‌صورت عکسبرداری‌شده، مشتمل بر ۴۰۸ جلد بزرگ، تهیه شده است.

وی ادامه داد: این مجموعه میکروفیلم نیز، شامل ۱۰۴۶ عنوان از نسخه‌های خطی کتابخانه‌های یمن است که در

امیدواری کرد: فهرست تمامی آثار خطی در کتابخانه‌های وابسته به آستان قدس رضوی اعم از کتابخانه وزیری یزد، کتابخانه ملی ملک تهران و...، تهیه شود و این آستان مقدس، اجازات کتابخانه‌های دیگر را نیز منتشر کند. وی خاطرنشان کرد: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، باید به قطب فرهنگی جهان اسلام تبدیل شود؛ به‌طوری‌که هر محقق در جهان اسلام، نسخه خطی نیاز داشت، آن را از این کتابخانه پیگیری کند.